

ชื่อโครงการวิจัย “คติล้านนาในเชียงราย: การใช้ครองตนและการแปรของคติล้านนาของคน

สามระดับอายุในเชียงใหม่”

ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ บุญเคลือบ สังกัดสำนักวิชาศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

เดือนและปีที่ทำวิจัยเสร็จ พฤษภาคม 2557

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงการใช้คติล้านนาในการครองตน และการแปรของคติล้านนาของคนสามระดับอายุในเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บอกภาษาจากอำเภอเชียงแสนจำนวน 90 คน แบ่งเป็น 3 ระดับอายุ ระดับละ 5 คน จำนวน 6 ตำบล อันได้แก่ ตำบลโยนก ตำบลแม่เงิน ตำบลศรีดอนมูล ตำบลเวียง ตำบลป่าสัก และตำบลบ้านแซว ทางด้านเนื้อหาศึกษาการใช้คติล้านนาในการครองตน 5 ด้านคือ ครองกาย ครองวาจาและใจ ครองคน ครองงาน และครองธรรม ทางด้านการแปรศึกษาเฉพาะด้านคำศัพท์ (Lexical Variation) และด้านความหมาย (Semantic Variation) โดยใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาทุกช่วงอายุใช้คติล้านนาเพียง 36 จาก 110 ส่วน คิดเป็นร้อยละ 32.73 และใช้ลดลงตามลำดับช่วงอายุ คติล้านนาที่ใช้ในการครองตนมากที่สุดคือ ด้านการครองงาน รองลงมาคือด้านการครองกาย การครองวาจาและใจและการครองธรรม ส่วนด้านที่ใช้น้อยที่สุดคือการครองคน สำหรับการแปรของคติล้านนาพบว่า ด้านคำศัพท์เกิดการแปรถึง 8 ลักษณะ คือ การละพยางค์ การเพิ่มพยางค์ การสลับวรรค การแทนที่ด้วยคำ การใช้คำศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ การเปลี่ยนคำศัพท์ การเปลี่ยนวลี และการเปลี่ยนประโยค โดยเฉพาะการเปลี่ยนวลีมีมากที่สุด รองลงมาเป็นการเปลี่ยนประโยค และการเปลี่ยนคำศัพท์ตามลำดับ และคติล้านนาเกิดการแปรในผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 มากที่สุด รองลงมาเป็นผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 และ 3 ตามลำดับ สำหรับด้านความหมาย พบว่า คติล้านนาเกิดการแปรในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ทั้งความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่

คำสำคัญ : “คติล้านนา การครองตน การแปร คนสามระดับอายุ

Project Title Lanna Proverbs in Chiang Rai: Usage and Variation Among Three Generations of Chiang Saen District Residents”

Name of Researcher: Assistant Professor Wilailuck Boonkluab, School of Liberal Arts, Mae Fah Lunag University

Date of completion: May 2014

Abstract

This research examined the usage and variation of Lanna proverbs among three generations of people in Chiang Saen District, Chiang Rai Province. The research sample group consisted of 90 informants from three generations, 5 informants per generation, from six sub-districts, namely, Yonok, Mae Ngern, Sridonmoon, Wiang, Pasak and Baan Saew. In relation to the usage of proverbs, the research examined five aspects of how the informants practiced the Lanna proverbs in their daily lives. These aspects included maintaining the body, speech and thinking, relationship with others, work, and morality. In relation to the Lanna proverbs per se, the paper examined lexical variation and semantic variations. The research instruments consisted of two sets of interview questions. The information was analyzed by in terms of frequency distribution, mean, and descriptive analysis.

The Findings reveal that the informants from all three generations used only 36 out of 110 proverbs; the number of proverbs used correlated with their age. The Lanna proverbs that were used the most were those related to work, body, speech and thinking, and morality, respectively. The Lanna proverbs that were used the least were those related to relationship with others. Eight types of lexical variation were found, namely, syllable omission, syllable addition, expression switching, word replacement using Bangkok Thai language, changing vocabulary, changing phrases, and changing sentences. The most common types of Lexical variation found were changing phrases, changing sentences and changing vocabulary, respectively. The most variation in the Lanna proverbs occurred with informants of generation 1, and then in generation 2 and 3, respectively. In relation to semantic variation, narrowing of meaning, widening of meaning and transference of meaning occurred equally across all generations.

Keywords: Lanna proverbs, Practice, Variation, Three generations